

รูปแบบการจัดการที่พักสัมผัสชีวิตชนบท (Homestay Management) ที่เหมาะสม

สำหรับชุมชนบ้านหม้อ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

An appropriate Homestay Management Model for Banmor Community, Papai

Sub-district, Sansai District, Chiang Mai Province, Thailand

อรจนา แสนไชย จันทรประยูร¹ และ วัชรวีรธรรม ศศิผลิน¹

Onjana Sanchai Chantraprayoon¹ and Watchareewan Sasiphalin¹

¹คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการที่พักสัมผัสชีวิตชนบท (Homestay Management) ที่เหมาะสมสำหรับชุมชนบ้านหม้อ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีขอบเขตในการศึกษาคือ ในพื้นที่ชุมชนบ้านหม้อ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านพื้นที่ ทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรด้านวัฒนธรรมของชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการโฮมสเตย์ 2) เพื่อหารูปแบบการจัดการโฮมสเตย์ที่เหมาะสมกับศักยภาพด้านพื้นที่ ทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรด้านวัฒนธรรมของชุมชน

ขอบเขตในการศึกษา คือ ชุมชนบ้านหม้อ ซึ่งมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ชุด ได้แก่ แบบเก็บข้อมูลการประเมินศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรด้านวัฒนธรรม แบบประเมินความรู้ก่อนการอบรม แบบประเมินความรู้หลังการอบรม และแบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ด้านโฮมสเตย์ ซึ่งมีการทดสอบเครื่องมือในด้าน 1) ความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha : α) แบบครอบครัวภาค (Cronbach) โดยกับกลุ่มตัวอย่าง 10 ชุด การหา

อำนาจจำแนก โดยการจำแนกกลุ่มคะแนนสูงและต่ำร้อยละ 25 มาเปรียบเทียบรายชื่อ ผลของข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ก่อนการเข้าร่วม โครงการและหลังเข้าร่วมโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูลจะถูกแบ่งตามวัตถุประสงค์ คือ ในด้านศึกษาศักยภาพด้านพื้นที่ ทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรด้านวัฒนธรรมของชุมชนที่ใช้วิธีการจัดบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุและผล และในด้านระดับความรู้และทักษะ โดยใช้สถิติความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ในการแปลผลข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งเป็นแบบทดสอบซึ่งมีการทดสอบว่าระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ และนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบในแต่ละประเด็นความรู้

ผลการประเมินด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว นั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนบ้านหม้อเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างสูงมาก (ร้อยละ 100) ซึ่งสอดคล้องกับความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ (ร้อยละ 60) และ ความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ (ร้อยละ 60) และผลการประเมินศักยภาพด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความโดดเด่นด้านความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี (ร้อยละ 100) ความงามทางศิลปวัฒนธรรม (ร้อยละ 60) ความผูกพันต่อท้องถิ่น (ร้อยละ 60) และความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรม (ร้อยละ 60)

หลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนา ประกอบไปด้วยประเด็นความรู้ในเรื่อง 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการจัดที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท 2) การบริหารจัดการโฮมสเตย์ให้ยั่งยืน 3) เกณฑ์มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย 4) จิตวิทยาการให้บริการในโฮมสเตย์ และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี 5) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน ณ หมู่บ้านแม่กำปอง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมทั้งหมดจำนวน 19 ราย ซึ่งมากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 73.68) มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 60 ปี (ร้อยละ 47.36) จบการศึกษาที่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 68.42) และอาชีพหลักคือเกษตรกร (ร้อยละ 26.31)

จากผลการประเมินความรู้หลังจากการอบรมผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานโฮมสเตย์อยู่ในระดับที่มากในทุกๆ มาตรฐาน โดยเฉพาะด้านความปลอดภัย ด้านอสังหาริมทรัพย์ของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน และด้านรายการนำเที่ยวที่ได้คะแนนที่มากขึ้น คือ ร้อยละ 84.61 ร้อยละ 80.76 และร้อยละ 88.61 ตามลำดับ

จากการศึกษารูปแบบการจัดการโฮมสเตย์ที่เหมาะสม พบว่า จุดเด่นของกิจกรรมในชุมชน คือ วิธีเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีชีวิตชุมชน และได้มีการพัฒนารายการนำเที่ยวภายในชุมชนขึ้นมา โปรแกรม 2 วัน 1 คืน จำนวน 2 โปรแกรม คือ โปรแกรมที่เชี่ยวชาญภายในชุมชนบ้านหม้อ และ โปรแกรมที่เชื่อมโยงไปกับชุมชนบ้านโป่ง ซึ่งจะให้บริการในราคา 450 บาทต่อคน

อย่างไรก็ตามชุมชนบ้านหม้อควรมีการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ เพื่อจะได้มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบอย่างชัดเจน อีกทั้งผู้นำชุมชนควรมีการให้ข้อมูลและให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและ โฮมสเตย์แก่ชาวบ้าน เพื่อจะได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อีกทั้งกิจกรรมภายในชุมชนยังต้องหาความแตกต่างจากชุมชนรอบข้าง เพื่อที่จะได้เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่ต้องอยู่ในกรอบของวิถีชุมชน

ABSTRACT

This is a study on an appropriate homestay management model for Banmor community, Papai sub-district, Sansai district, Chiang Mai Province, Thailand. The purposes of the study were 1) to examine potential of area, environment resources and culture resources which accommodate for managing homestay. 2) to develop homestay management model.

The scopes of the study were in Banmor community, Papai sub-district, Sansai district, Chiang Mai Province, Thailand. Using purposive sampling technique in the study, research tools were divided into four sets of data collection including questionnaire, pre-test and post test which are tested in terms of 1) reliability by using coefficient alpha (Coefficient Alpha: α) (Cronbach), 10 sets of data were tested 2) discrimination by grouping 25 percent of highest score and lowest score were tested. The data were analyzed by using descriptive statistics, such as, frequency distribution, percentage, means and standard deviation.

The result of evaluation of potential of ecotourism without tourism management shown that Banmor is a safety tourist destination (100%), an abundance of natural resources (60%), and the relevance of community culture and natural resources (60%). Moreover, the result of evaluation of potential of cultural tourism presented that Banmor is continually keeping community culture (100%), culture attractiveness (60%), and community attachment (60%).

The training course consisted of the principle of tourism industry and homestay, sustainable homestay management, homestay Thailand standard, psychological service for homestay, and tourism behavior. Most participants were female (73.68%) and average age of between 41 – 60 years old (47.36%). More than half (68.42%) of the participants had lower education than high-school, and they were farmers (26.31%). After the training course, the study found that the participants had higher scores in every part especially tourist safety (84.61%), an amicability of homestay owner (80.76), and tour program (88.61%).

The study of homestay management model shown that the attractiveness of community activities are sufficiency economy, and community life. Also, two tour programs were developed; Banmor tour, and Banmor and Ban Pong tour which cost 450 baht per person.

In term of preparation to be homestay standard, Banmor leader has to organize homestay group and assign specific responsibility in each member. Furthermore, the leader has to inform the community members about community-based tourism and homestay management which can lead to sustainable community participant in the future. Also, the tourist's activity need to be difference from other, but has had to be Banmor community way of life.

Keywords: Homestay Management, Ecotourism, Cultural tourism, Participation